

ರಾಯಚೂರಿನ ಸಮನ್ವಯವಾದಿ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರೀ ವಿ. ಎಸ್. ಕಾಂತನವರ

ಡಾ. ಅರುಣಾ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಹಿಂದಿ ವಿಭಾಗ,

ಎಲ್ ವಿ ಡಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ರಾಯಚೂರು-584101

ಇಮೇಲ್: drarunhiremath@gmail.com

ಭಾರತ ಭೂಮಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದೊಂದು ಮಹಾನ್ ದೇಶ. ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕೂಡ ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು ಭಾಷೆಯ ಅವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉಪಯುಕ್ತ ಕಥನದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಾಹಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯ ದಿಕ್ಕು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಹಿಂದಿ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಭಾಷೆಯು ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಗೆ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪರ್ಯಾವರ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ದಕ್ಷ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಪ್ರಸಾದರ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವಾದಿ ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರೀ ವಿ. ಎಸ್. ಕಾಂತನವರ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಭಾವನೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಮನ್ವಯತೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಭಾಷೆಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಷಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಆಡು ಭಾಷೆಗಾಗಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಆಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಶ್ರುತಿಯು ಮತ್ತು ಸೃತಿಯುಗಳ ನಂತರ ಕಾವ್ಯಯುಗವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾದವು. ರಾಜ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿತವಾದವು. ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳು

ವಿಜೃಂಭಿಸಿತೊಡಗಿದವು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ಆಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಿತ ಜನರ ಭಾಷೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದು ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆಗ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಕೇವಲ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪಾಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಆ ಭಾಷೆಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಒಂದು ವಿರೂಪ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವೈದಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಜೈನ ಬೌದ್ಧ ಮುಂತಾದ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ, ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರ ವರ್ಧಮಾನ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನಿತ್ತರು. ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರು ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಬರ ಬರುತ್ತಾ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಗಳು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಭಾಷೆಗಳಾದವು. ಆಗ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತವು ವಿರೂಪಿಯಾಗಿ ಆಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಆ ಆಡುಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಯೂ ಕೂಡ ವಿಕಾಸವಾದಾಗ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಂತರ ಹೊಸ ರೂಪವೊಂದು ನನ್ನೆದುರು ಬಂದಿತು. ಅದೇ ಅಂದಿನ ಆಡುಭಾಷೆ.

ಒಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾತ್ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦ ರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯೂ ನಮ್ಮೆದುರು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನೇ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸವೂ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಚಾರಣ ಯುಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಷೆಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ವೀರಗಾತಾಕಾಲವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ಭಕ್ತಿಕಾಲ ರೀತಿಕಾಲಗಳಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಹಿಂದಿ ಇತಿಹಾಸವು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯೂ ಇಂದಿನ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಿದ್ದವು. ಬ್ರಜ್ ಭಾಷೆ, ಖಡೇಬೋಲಿ, ಬುಂದೇಲಿ, ಬಘೇಲಿ, ಛತ್ತಿಸ್‌ಗಢ, ಅವಧಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನಿ, ಮುಂತಾದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು.

ಆಧುನಿಕ ಯುಗವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ನಮ್ಮೆದುರು ಬಂದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಾರ್ವಭೌಮಿಕ ಭಾಷೆಗಾಗಿ ಚಿಂತನ ಮಂಥನಗಳು ನಡೆದವು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗಡ್ಯಯುಗವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಭಾರತೇಂದು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಯುಗ, ಮಹಾವೀರ ಪ್ರಸಾದ, ದ್ವಿವೇದಿಯುಗ, ಪುನಃ ಪ್ರಸಾದಯುಗ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಮಚಂದಯುಗಗಳು ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಮಹಾವೀರ ಪ್ರಸಾದ ದ್ವಿವೇದಿಜೀಯವರು

ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕಾ ಮುಖಾಂತರ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆಯ ಆಧುನಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ರೀತಿಗಳಿವೆ. ಅರಬ್ಬೀ, ಫಾರಸೀಗಳ ಸಮನ್ವಯ ರೂಪ ಉರ್ದುಭೂಯಿಸ್ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ ಭಾಷೆ. ಪ್ರೇಮಚಂದರ ಭಾಷೆ ಉರ್ದು ಭೂಯಿಷ್ ಭಾಷೆಯಾದರೆ ಜಯಶಂಕರ ಪ್ರಸಾದರ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಸ್ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಬೆಳಕು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯಲೋಕವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಸ್ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ ಭಾಷೆಯೇ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆ ಹಿಂದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ ಭಾಷೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಚಾಲನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಆರ್ಯಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನಾವು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತದಿಂದ ಅಪಭ್ರಂಶ ಪುನಃ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಉಪ ಶಾಖೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಾದಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯೂ ೫ ವಿಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ತೆಲುಗು, ತಮಿಳು, ಮಲಯಾಳಂ ಎಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು. ಈ ವಿಭಾಗಗಳಾಗುತ್ತಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಭಾವವು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲಾಯಿತು. ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಾಚೀನ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಯ ಎಷ್ಟೋ ಶಬ್ದಗಳು ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದವು. ತಮಿಳು ಭಾಷಿಕರು ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಉಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಆದರೆ ಇನ್ನುಳಿದ ೪ ಭಾಷೆಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡವು. ಬಹುಶಃ ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಜೈನ ಮುನಿಗಳ ಗುಂಪು ಕೂಡ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಜೈನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭವು ಪಾಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಆದರೂ ಕೆಲವು ಸಮಯದ ನಂತರ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡರು. ಹೀನಯಾನ - ಮಹಾಯಾನಗಳ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ತೆರನಾಗಿ ಒಂಭತ್ತನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಚುರತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಪ್ರಯೋಗವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ

ಉಂಟಾಯಿತು. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಹಿಂದಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ರೂಪಗೊಂಡ ನಂತರ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಭಕ್ತಕವಿ ತುಳಸಿ ಮತ್ತು ಸುರದಾಸರಂತಹ ಮಹಾಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದರೂ ಪೂರ್ಣಕಾವ್ಯಗಳು ಮಾಗಧಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಜ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವು ತನ್ನ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನಿಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಮಯ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಮೊದಲೇ ಮಾರ್ಗಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಮೊದಲೇ ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಾರ್ಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲದ ನಂತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರು. ದೇಶೀಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದರು. ಆದರೂ ಇವರಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಚರ್ಚೆ ಏನೇ ಇರಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವಾದವು ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಸಮನ್ವಯದ ಕಾರಣವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳೆರಡು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಾದುದರಿಂದ ಜನನಿ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದುದರಿಂದ ಇವೆರಡೂ ಪೂರಕ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಇವುಗಳ ಸಮನ್ವಯ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಮಹಾನ್ ಕವಿ ಅಯೋಧ್ಯಾಸಿಂಹ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಹರಿಜೆಧರು ರಾಧೆಯ ರೂಪವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ -

“ರೂಪೋಧ್ಯಾನ ಪ್ರಪುಲ್ಲ ಪ್ರಾಯ ಕಲಿಕಾ ರಾಕೆಂದು ಬಿಂಬಾನನ,

ತನ್ವಂಗಿ ಕಲಹಂಸಿನಿ ಸುರಸಿಕಾ ಕ್ರೀಡಾಕಲಾ ಪ್ರತ್ತಲಿ.”

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಇವು ಕನ್ನಡವೇ ಆಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕನ್ನಡದ ಕವಿಯೋರ್ವರ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ -

“ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತ ರಾಜಿಕೇಶ ನಿಚಯಂ ಗಂಗಾಂಭೆಯಮ್ ಸಿಂಧೂವಮ್,

ಕಮನಿಯಾಕೃತ ವ್ಯತ್ತ ಬಾಹುಯುಗಳಂ ವಂದ್ಯಾದ್ರಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಲಂ.”

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಕನ್ನಡದ ಎರಡೂ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಸಾಲುಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲೀನ ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ನೆರಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತೊಂಭತ್ತು ಪ್ರತಿಶತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಠತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಜಯಶಂಕರ ಪ್ರಸಾದರು. ಇವರು ಬರೆದ - "ಹಿಮಾದ್ರಿ ತುಂಗ ಶೃಂಗ ಸೇ" ಎಂಬ ಕವಿತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕವಿತೆಯೆಂದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಕಾರತಿ, ಬಡೇಚಲೋ, ಎಂಬ ಒಂದೆರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೇ ಇನ್ನುಳಿದುದು ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಿವೇದಿಸಿದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪೂರ್ಣ ಕಥನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದ ಭಾಷೆಗಳು, ಯಾರಾದರೂ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಾರಾದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಮನ್ವಯದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ಉಪಯುಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಭಾಷಾ ಸಮನ್ವಯಾಚರ್ಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕಾಂತನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾಗಿಲ್ಲ, ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಗರವೂ ಅಲ್ಲ, ಇವರು ಮಾಡಿದ ರಚನಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಹಿಂದಿ ಭಾಷಾ ಸಮನ್ವಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸಮನ್ವಯವಾದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಉದಾಹರಣಾರ್ಥ ಒಂದೆರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡೋಣ.

“ಸಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೂರ್ಯದೀಪ್ತಿ ತವನೇತ್ರ ಮೇ ಹೈ

ಶ್ರೀಗಂಧ ಸ್ನಾತವಾಂಚಾ, ಹೃತ್ತಕರಮಲ್ ಮೇ ಹೈ.”

ಗಾಂಧೀ ಸುಪ್ರಭಾತ ಹಿಂದಿ ರಚನೆಯ ಈ ಪಂಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ “ಮೇ”, “ಹೈ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಎರಡೂ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

“ಶರ್ವರೀಶ ನಕ್ಕರೆಯ ಶುಕ್ರ ಉದಯಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ

ಗರ್ವರಹಿತ ದ್ವಿಜವರೆಗೆ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವ ನಿತ್ತಳಲ್ಲಿ.”

ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ “ಅಕ್ಕರೆಯ”, “ಇತ್ತಳು” ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಈ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣರೂಪೇಣ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಿಂದಿ ಕನ್ನಡ ತ್ರಿಭಾಷಾ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ಮಹಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅವರೆಂದರೆ ರಾಯಚೂರಿನ ಉಭಯ ಭಾಷಾ ಕವಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ವಿ. ಎಸ್. ಕಾಂತನವರ ಅವರು.

ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನುಭಾವರು ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಹೊಸ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಂತನವರು ನಿವೃತ್ತಿಯ ಮುಂಚೆಯಿಂದಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನರಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾಪನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪರಿವರ್ತನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ/ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟಕ್ಕೇರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಇಂದಿಗೂ ನಾವು ಬಿ.ಎ. ಎಂ.ಎ., ಎಮ್.ಫಿಲ್., ಪಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ., ಪದವಿ ಪಡೆದ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರಾಯಚೂರಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಮೊದಲು ಎಷ್ಟೋ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪನ್ನು ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂದಿಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾಂತನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವನವು ಒಂದು ಸಪಾಟಾದ ತಗ್ಗುದಿನ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಬಯಲಿನಂತೆ, ಇವರದ್ದು ಶಿಕ್ಷಕ ಜೀವನ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅವರ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರಭಾವಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಒಳ್ಳೆಯತನ, ಉದಾತ್ತತೆ, ಸರಳತೆ ಜೀವನವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಸುವ ರೀತಿ, ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸ್ನೇಹ ಸ್ವಭಾವದವರು, ಮನತುಂಬಿ ಹಾರೈಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ಮೆಚ್ಚಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಶ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ವೈಭವವಾಗಲಿ,

ಪ್ರಭಾವವಾಗಲಿ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ಈ ನೆಲದ ಮಗನಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಆರ್ಥವಾದ ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯತನಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ತರುವ ಮನವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.. ಹಲವಾರು ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ .

ಕಾಂತನವರು ಆರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಇವರು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಇಳಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಸಭಾಭವನದಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ನಾವು ಕೇಳಬಹುದು. ಅವರ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೇ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಕ್ತಿ ಅಂತ ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರು ಉದಾರವಾದಿಗಳು, ಚಿಂತಕರು, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಂತನವರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ವಿಚಾರಗಳಿದ್ದವು. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಲೆಯೇ ಆಧಾರ ಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವಿಚಾರ ತತ್ವಗಳೇ ಈ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯ ವಿಶಾಲ ಭವನವೇ ನಿಂತಿದೆ, ಅದುವೇ ಕಾಂತನವರ ಸಭಾಭವನ. ಇವರ ಅದ್ಭುತ ವಿಚಾರಗಳೇ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಖಂಡ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಂತನವರು ವ್ಯ ಚಿಂತನೆ, ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಬಲೆ ಬಿದ್ದು ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಕರವಾದ ದಾರಿಯಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಂತನವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರ, ಯುವಕರ ವಿಶಾಲ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಸರಳವಾದ, ಸಹಜವಾದ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಅಂತರದಿಂದ ಹಿಂದಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕವನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವರು. ಕಾಂತನವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುತ್ತ ಹರಿಯುವ ನದಿಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಔದಯದಿಂದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದ ಮಹಾನ್ ಚೇತನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ದೈವಭಕ್ತಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ, ಗಾಂಧೀಜಿ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್, ಭಗತ್ ಸಿಂಗ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಆಜಾದ್,

ಕಬೀರ್ ದಾಸ್, ತುಳಸಿದಾಸ, ಮೀರಾ, ಬಸವಣ್ಣ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೂಡ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಕಾಂತನವರು ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಸರಳತೆಯ ಭಾವ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಬೀರದಾಸರು ಗುರುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ, ಇಡೀ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕಾಗದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವನದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಲೇಖನಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಏಳು ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಮಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗುರುವಿನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬರೆದರು ಕೂಡ ಸಾಲದು, ಅಷ್ಟು ಗುರುವಿಗೆ ಅಪಾರಗುಣವಿದೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕಾಂತನವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಬರೆದರು ಸಾಲದು. ಗುರು ಸ್ಯ ಮಣಿಯಂತೆ, ಗುರು ಆಗಸನಂತೆ, ಗುರು ಕುಂಬಾರನಂತೆ, ಗುರು ಸಾಣೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸಾಣೆ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ, ಇಂತಹ ಗುರುವಿನ ಮರ್ಗರ್ಶನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವನು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪಾರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ದೀಪಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಸರ್ಯ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಆಶರ್ವಾದ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಬಿದ್ದರೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಪಾತ್ರ ಬಹುದೊಡ್ಡದು. ತಾಯಿ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿಗೆ ಒಂದು ಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುವವನೇ ಗುರುವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿ ಬದುಕನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಗುರು ಕಾಂತನವರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದವರು. ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧ ತನ್ನ ಮೈ ಸವೆಸಿಕೊಂಡು ಸುಗಂಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸವಾಗಿ ಇರಿಸುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಂತನವರು ಕೂಡ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು, ನಿಸ್ವರ್ಥದಿಂದ ವಿದ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಇವರದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂದಿನ ನನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಕಾಂತನವರನ್ನು ಕುರಿತು ಎಷ್ಟು ಬರೆದರೂ ಸಾಲದು. ಇವರ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲು ಪದಗಳೇ ಕಮ್ಮಿ ಆಗುತ್ತದೆ, ಉತ್ತಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಉತ್ತಮ ದಕ್ಷತೆ, ವಿಷಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವನೇ ಶ್ರೀ ವಿ ಎಸ್ ಕಾಂತನವರು.

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ, ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ, ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಇದ್ದರೂ ತಕ್ಷಣ ಪರಿಹರಿಸುವ ಗುಣವುಳ್ಳ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ, ತಾನು ಬೆಳೆಯುವುದಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿಯವರನ್ನು ಕೂಡ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ಹಠವಾದಿ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ

ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಬೋಧನಾ ಸಂಭವದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಿಕೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತತೆ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಚಾಣಾಕ್ಷತನ, ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದೊಂದಿಗೆ ಶಿಸ್ತಿನ ಮರ್ಗರ್ಶನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದವರು ಶ್ರೀ ವಿ.ಎಸ್ ಕಾಂತನವರು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಗಿಡದ ಆಸರೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ವಿ ಎಸ್ ಕಾಂತನವರೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನನಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಮರ್ಗರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಮಹಾನ್ ಚೇತನ ಗುರು ಶ್ರೀ ವಿ ಎಸ್ ಕಾಂತನವರು. ಇವರ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರಹಗಳಿವೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬರವಣಿಗೆ ಸಾಧನೆಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಕೂಡ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇವರು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕನಲ್ಲ, ಕವಿಯು ಅಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯು ಕನ್ನಡದ ಮನಸುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಕನ್ನಡದ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಸೌರ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದವರು ಶ್ರೀ ವಿ ಎಸ್ ಕಾಂತನವರು.. ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರೇರಕ ಪೋಷಕ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಶ್ರೀವಿ.ಎಸ್.ಕಾಂತನವರ- ಡಾ|| ಅರುಣಾ ಹಿರೇಮಠ (ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ)-ಪ್ರಸಾರಾಂಗ,ಗು.ವಿ.ವಿ,ಕಲಬುರಗಿ(೨೦೧೫)
೨. ಶ್ರೀ ವಿ ಎಸ್ ಕಾಂತನವರ ಸಾಹಿತ್ಯಸಾಧನೆ (ಹಿಂದಿ)- ಡಾ|| ಅರುಣಾ ಹಿರೇಮಠ-೨೦೧೫
೩. ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ - ರಾಮಚಂದ್ರ ಶುಕ್ಲ
೪. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ- ಶ್ರೀ ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳೆ.
೫. ಭಾಷಾ ಇತಿಹಾಸ
೬. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಯ ಗತಿವಿಧಿಗಳು - ಡಾ|| ಪಿ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರೀ
೭. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ವಿಭಾಗದ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರ (ಶೋಧ ಪ್ರಬಂಧ) ಡಾ|| ಅರುಣಾ ತಿವಾರಿ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ
೮. ಪರಿಚಯ (ಕಾಂತನವರ ಪರಿಚಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ) - ಬಿ. ಪ್ರಸನ್ನಕುಮಾರ
೯. ಸಾಧನಾ (ಕಾಂತನವರ ಪರಿಚಯ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ) - ಶ್ರೀ ರಮಾಕಾಂತತಿವಾರಿ ಗೋರಖಪುರ (೧೯೯೧)

೧೦. ನೆನಪು (ಕಾಂತನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಡಾ||ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಮೊಹರೀರರಿಂದ
ಸಂಪಾದಿತ